

Van Afval Naar Grondstof: beleidsplan 2022 – 2026

Inhoud

1.	Stand van zaken huidige afvalinzameling	3
	Omgekeerd inzamelen	3
	Cijfers en vergelijkingen	3
	Restafval	4
	Kosten en opbrengsten	5
	Afvalstoffenheffing	5
	Inwonerpanel	6
	Sorteeranalyses	6
2.	Doelstelling en focus	8
	Nascheiding	8
	Kwaliteit afvalstromen (grondstoffen)	9
	Zwerfafval en illegale afvaldumpingen en bijplaatsingen	10
	Afvalpreventie	10
3.	PMD-afval	11
	Stand van zaken	11
	Laagbouw	11
	Hoogbouw	12
4.	GFT-afval	14
	Stand van zaken	14
	Laagbouw	14
	Hoogbouw	14
5.	Oud papier	16
	Inzameling met vrijwilligers	16
	Ja/ja sticker	16
6.	Textiel	18
	Vervuiling	18
7.	Verpakkingsglas	19
	Ondergrondse inzameling	19
8.	Baby- en incontinentieluiers	20
	Inzameling en verwerking	20
	Proef: uitbreiding locaties openbare ruimte	20

9.	Restafval	21
	Stand van zaken	21
	Nulaanbieders	21
	Veelaanbieders	22
	Uitbreiding ondergrondse containers voor restafval	22
10.	Milieustraat	23
	Toegangscontrole	23
	Functioneren, organisatie en toekomstbestendige milieustraat	23
	Contante versus pinbetaling	23
	Openingstijden: bezoek op afspraak	24
	Circulaire ambachtscentra	24
11.	Zwerfafval, afvalbakken, illegale afvaldumpingen en bijplaatsingen	26
	Stand van zaken	26
	Zwerfafval, vergoeding Afvalfonds	26
	Zwerfafval, monitoring	26
	Afvalbakkenbeheer	27
	Illegale bijplaatsingen en afvaldumpingen	28
	Registratiesysteem meldingen afval	29
12.	Diverse onderwerpen	31
	Tarieven	31
	Bewustwording	33
	Actualiseren gemeentelijke regelgeving	34
	Afvalcoach	34
	Afvalpreventie	34
	Landelijke ontwikkelingen, uitgebreide producentenverantwoordelijkheid	35
	Communicatie	35
13.	Uitvoeringsprogramma	37

1. Stand van zaken huidige afvalinzameling

Omgekeerd inzamelen

Het huidige Afvalbeleidsplan heeft als voornaamste onderwerp de invoering van omgekeerd inzamelen. Dat is in het jaar 2017 gefaseerd uitgevoerd. De ambities en de doelstellingen voor restafval en afvalscheiding zijn door het omgekeerd inzamelen ruimschoots behaald.

Cijfers en vergelijkingen

De landelijke doelstelling (uit het VANG-programma Van Afval Naar Grondstof) voor restafval (fijn en grof restafval) bedraagt 100 kilogram per inwoner per jaar in 2020. De gemeentelijke doelstelling, uit het afvalbeleidsplan, voor 2020 is 75 kilogram. Al in 2018 werden beide doelstellingen behaald: de hoeveelheid (fijn en grof) restafval bedroeg in dat jaar 64,9 kilogram per inwoner. In 2019 was dit gedaald naar 59,5 kilogram.

Door de COVID-19 pandemie steeg de hoeveelheid fijn restafval per inwoner in 2020 weer. De totale hoeveelheid huishoudelijk afval in onze gemeente steeg in 2020 met 1,7% ten opzichte van 2019. Dit effect is landelijk zichtbaar en zelfs nog groter¹.

Door het strengere acceptatiebeleid op de milieustraat voor grof restafval, halveerde in 2020 echter de hoeveelheid grof restafval. Daardoor bleef de totale hoeveelheid (fijn en grof) restafval in 2020 ongeveer gelijk, namelijk 59 kilogram per inwoner.

Landelijk bedroeg het streefpercentage voor afvalscheiding 75% in 2020. Het scheidingspercentage in de gemeente Heusden bedroeg in 2018 al 83%, waarna dat in 2019 en 2020 steeg naar 85%.

In de tabel op de volgende bladzijde is de ontwikkeling van de hoeveelheden van de belangrijkste / meest voorkomende afvalstromen en het afvalscheidingspercentage goed te zien.

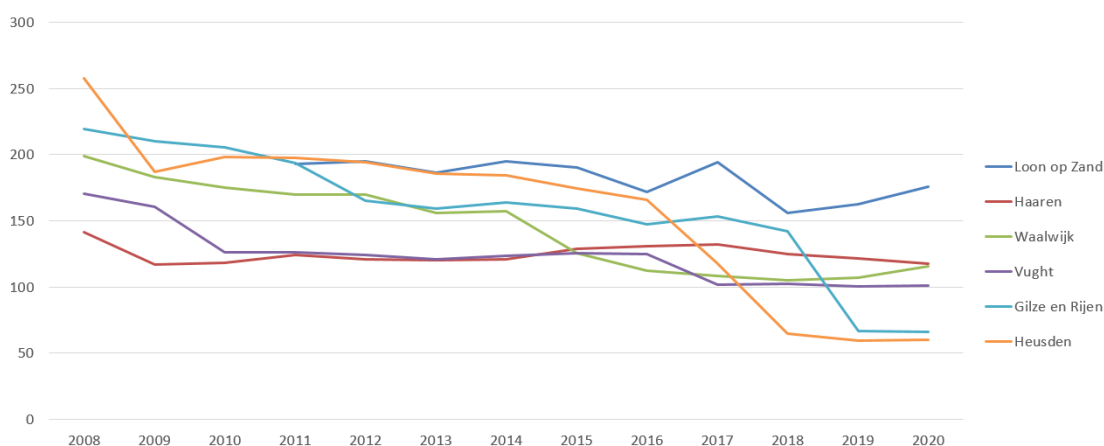
¹ In 2020 werd 521 kilogram huishoudelijk afval per inwoner ingezameld. Dit was een jaar eerder nog iets minder dan 492 kilogram per inwoner. Hiermee is de afvalberg met 5,9 procent gegroeid, de grootste toename sinds 1997. Het huishoudelijk restafval en het GFT-afval zijn het sterkst toegenomen (bron: CBS).

Huishoudelijk afval gemeente Heusden (kilogram per inwoner)				
Afvalsoort	2017	2018	2019	2020
Totaal huishoudelijk afval	405,1	388,5	388,6	395,3
Huishoudelijk fijn restafval (via ondergrondse containers)	104,6	49,3	44,2	51,6
Grof huishoudelijk restafval	12,9	15,6	15,2	7,4
GFT-afval	109	128,6	118,2	124,7
Oud papier en karton	61,5	59,8	56,4	55,9
Textiel	4,7	6,5	7,1	6,6
Verpakkingsglas	22,3	23,2	24,4	26,2
PMD-afval	30,3	45,5	47,3	52,6
Klein chemisch Afval (KCA)	1,5	1,7	1,7	1,6
Luier- en incontinentieafval			4,8	6,0
Totale afvalscheiding	71%	83%	85%	85%
Zwerfafval/dumping	3,2	3,4	3,5	4,2

Restafval

Dat in de gemeente Heusden de hoeveelheid restafval per inwoner in de afgelopen jaren niet alleen fors daalde, zeker sinds de invoering van het omgekeerd inzamelen, maar ook lager is dan in andere gemeenten in de regio, is te zien in onderstaande grafiek.

Huishoudelijk restafval (fijn + grof) in kg per inwoner

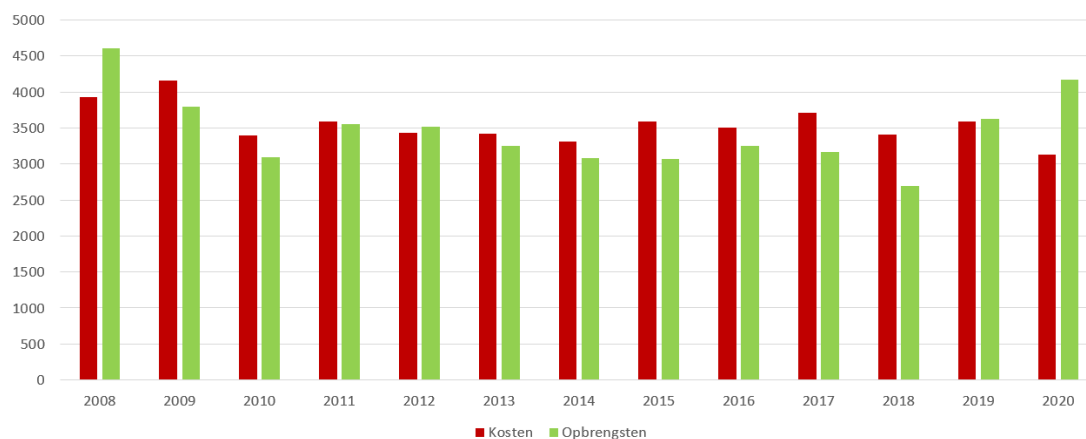
Kosten en opbrengsten

De kosten voor afvalinzameling en -verwerking lagen aanvankelijk rond € 4 miljoen. Uit onderstaande grafiek valt af te lezen dat door de invoering van diftar de kosten daalden tot ongeveer € 3,5 miljoen. Tussen 2014 en 2017 liepen de kosten weer langzaam op maar door het omgekeerd inzamelen zijn de kosten weer gaan dalen naar € 3,1 miljoen in 2020.

Wanneer de kosten worden uitgedrukt per huishouden is de daling nog groter.

Tussen 2009 en 2018 waren de opbrengsten uit de afvalstoffenheffing lager dan de kosten waardoor de egalisatiereserve uitgeput en zelfs negatief werd. In 2020 kon door de hogere opbrengsten weer een reserve worden opgebouwd en konden de tarieven weer dalen.

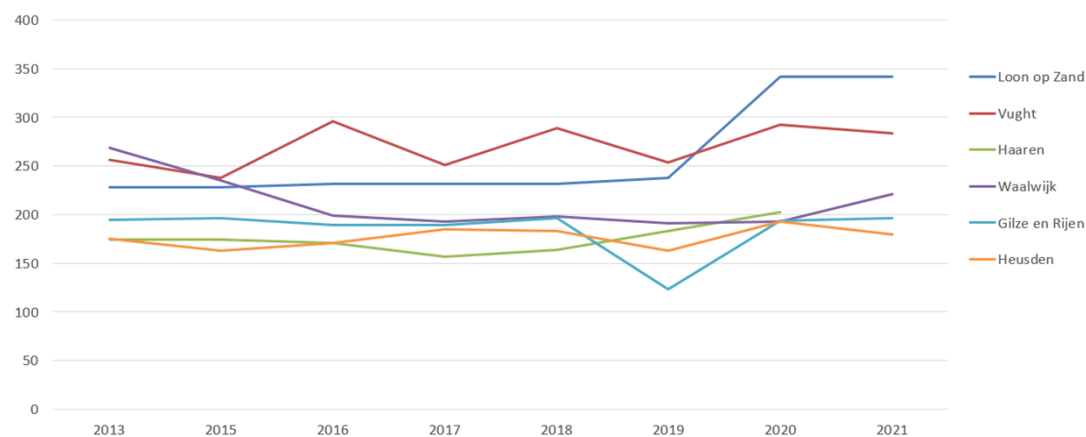
Kosten en opbrengsten afvalstoffen (x € 1.000)

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing in de gemeente Heusden ligt al jaren op een lager niveau dan gemiddeld in de regio. In de grafiek op de volgende bladzijde is ook duidelijk te zien dat de invoering van het omgekeerd inzamelen niet heeft geleid tot een lastenverzwaring voor de inwoners.

Afvalstoffenheffing meerpersoonshuishoudens in €

Inwonerpanel

In april 2021 heeft onderzoeksbureau Research 2Evolve een enquête over afval gehouden onder het inwonerpanel Heusden. Met het aantal respondenten dat heeft deelgenomen (783 = 68%) kan met een betrouwbaarheid van 95% en een foutmarge van 3,5% uitspraken gedaan worden op totaalniveau. De resultaten kunnen niet zonder meer vertaald worden naar de (gemiddelde) mening van de inwoners, maar geven wel een goede indicatie.

Het gehele onderzoeksrapport is als bijlage bij dit plan gevoegd. Enkele belangrijke uitkomsten zijn:

- Het merendeel van de respondenten (85%) gooit het restafval in een ondergrondse container voor restafval. Van de respondenten die dat niet doen, geeft 71% aan dit niet te doen, omdat het inworpstarief te hoog is en 25% vindt de ondergrondse container te ver weg staan.
- 71% van de respondenten is van mening dat er meer stromen gratis moeten worden, zoals bijvoorbeeld matrassen, piepschuim en hard plastic. 67% vindt dat mensen die veel afval naar de milieustraat brengen daar ook meer voor moeten betalen dan mensen die weinig afval brengen.
- 62% van de respondenten is het (zeer) oneens met de stelling dat afval brengen naar de milieustraat altijd gratis moet zijn, ook als daardoor de afvalstoffenheffing hoger is.
- 56% van de respondenten kan zich niet vinden in de stelling dat het tarief per kilogram op de milieustraat omhoog moet zodat het kostendekkend wordt en dat de milieustraat meer uren per week open moet, ook als daarvoor de afvalstoffenheffing omhoog gaat (54% van de respondenten).
- De vraag wat de gemeente moet doen om inwoners te helpen hun afval beter te scheiden, resulteert in de volgende top drie:
 - Lagere/geen tarieven voor GFT/PMD container;
 - Scholen meer betrekken bij afvalscheiding/recycling;
 - Strengere controles en boetes uitdelen.

Sorteeranalyses

In augustus 2019 zijn sorteeranalyses uitgevoerd van het restafval, GFT-afval en PMD-afval uit de gemeente Heusden. Het gehele onderzoeksrapport is als bijlage bij dit plan gevoegd. Een samenvatting:

- Het resultaat van de sorteeranalyses van het fijn restafval in 2019 is gekoppeld aan de hoeveelheid fijn restafval die in 2018 werd ingezameld per inwoner (49 kilogram). Uit deze analyses blijkt dat slechts 11 kilogram 'echt restafval' is.
- Het responsresultaat, dat wil zeggen hoeveel van elke afvalstroom apart wordt ingezameld (inzamelcijfers 2018) ten opzichte van de totale aanwezige hoeveelheid die vrijkomt (ingezamelde hoeveelheid 2018 en aanwezig in het fijn restafval op basis van sorteeranalyses 2019), vergeleken met het gemiddelde resultaat in vergelijkbare matig stedelijke gemeenten, is hoog voor GFT-afval, papier en karton, PMD-afval, verpakkingsglas en textiel.

Het uitvoeren van afvalsorteeranalyses is een belangrijk onderdeel van het afvalbeleid, om inzicht te krijgen en te houden in de kwaliteit van de afvalstromen en om het verdere scheidingspotentieel te bepalen. Sorteeranalyses zullen dan ook voortaan ieder jaar worden uitgevoerd.

Actie:

- ⇒ Ieder jaar uitvoeren van afvalsorteeranalyses om inzicht te krijgen en te houden in de kwaliteit van de afvalstromen en om het scheidingspotentieel te bepalen. Kosten ca. € 3.500 per jaar.

2. Doelstelling en focus

Uit het vorige hoofdstuk is gebleken dat de resultaten van de gemeente Heusden op het gebied van restafval en afvalscheiding al heel erg goed zijn. Toch kan het altijd beter, er is altijd een optimalisatie mogelijk. Daarop ligt de focus in dit plan.

Doelstelling

In het kader van VANG is de ambitie dat 90% van de afvalstoffen wordt hergebruikt en de hoeveelheid restafval in 2025 wordt teruggedrongen naar nog slechts 30 kilogram per inwoner per jaar.

Hoewel dit een pittige doelstelling is, streven we er in het nieuwe afvalbeleidsplan nog steeds naar deze doelstelling te behalen.

Nascheiding

Er is een aantal manieren om te proberen de hoeveelheid restafval nog verder te verminderen. Zo kunnen we bijvoorbeeld het tarief voor restafval fors verhogen of het aantal ondergrondse containers voor restafval fors verminderen. Deze maatregelen zullen ongetwijfeld leiden tot een vermindering van de hoeveelheid restafval die in de ondergrondse containers wordt gedaan. Maar, beide opties zijn niet erg sympathiek vanuit het oogpunt van (Heuse) service en daarbij is er ook een groot risico op vervuiling van de inhoud van onder andere PMD- en GFT-containers en van de openbare ruimte. Deze opties zijn dus niet gewenst.

Een andere manier om de hoeveelheid restafval verder terug te dringen, zonder dat daarbij de kwaliteit van grondstoffen of de openbare ruimte in het geding komt, is het verder nascheiden van het restafval naar PMD- en eventueel GFT-afval. De vraag daarbij is wel of het restafval van de gemeente Heusden daarvoor voldoende interessant is qua samenstelling en kwantiteit. We weten immers dat de hoeveelheid restafval die in onze gemeente vrijkomt niet erg groot is en dat er al heel veel grondstoffen aan de bron worden gescheiden².

Daarnaast is nascheiding ook niet voor iedere afvalstroom toepasbaar. Zo zal bijvoorbeeld papier nog altijd moeten worden gescheiden aan de bron, omdat deze grondstof anders te vervuild raakt om te kunnen worden hergebruikt. Het stoppen met het aan de bron scheiden van PMD- en eventueel GFT-afval is in dat kader dan ook niet wenselijk, omdat dat tot verwarring bij inwoners kan leiden over welk afval wel en niet gescheiden moet worden. Bovendien zullen, wanneer iedereen het PMD- en GFT-afval bij het restafval gooit, de totale afvalkosten vele malen hoger worden omdat het verwerkingstarief voor dit gecombineerde afval hoger is dan het verwerkingstarief voor PMD- en GFT-afval.

² Algemeen wordt gesteld (bron: NVRD) dat goede bronscheiding kan resulteren in een zeer hoog scheidingsrendement tot ruim 40 kilogram PMD per inwoner per jaar. In de gemeente Heusden bedroeg de hoeveelheid PMD in 2020 52,6 kilogram. Bronscheiding in de gemeente Heusden werkt dus goed.

HVC, verantwoordelijk voor het duurzaam afvalbeheer in 46 gemeenten en 6 waterschappen uit Noord-Holland, Zuid-Holland, Flevoland en Friesland, waar zowel bron- als nascheiding wordt toegepast, stelt hierover het volgende. Bronscheiding levert de meest schone stromen op, is relatief goedkoper en leidt tot het hoogste percentage recycling. Ook maakt bronscheiding inwoners bewuster van de hoeveelheid afval die zij hebben, het maakt het letterlijk zichtbaar.

Bij hoogbouw, waar niet gewerkt kan worden met minicontainers en de scheidingsresultaten voor PMD-afval dan ook vaak slechter zijn, zou nascheiding wel een goede optie kunnen zijn. Veel grote steden, over het algemeen de gemeenten met veel hoogbouw, stappen dan ook wel over op nascheiding. Voor een gemeente als Heusden, met veel laagbouw, levert bronscheiding altijd nog de beste resultaten op.

Conclusie is dat nascheiding van het restafval in de gemeente Heusden alleen eventueel een optie kan zijn als aanvulling op de huidige bronscheiding. Enkele gemeenten in het (zuid)oostelijk deel van de provincie Noord-Brabant hebben zich verenigd om de mogelijkheid te onderzoeken voor het bouwen van een nascheidingsinstallatie, waarin het restafval van de deelnemende gemeenten kan worden nagescheiden in PMD- en mogelijk ook GFT-afval. Het is in principe mogelijk voor andere gemeenten om zich hierbij aan te sluiten. De gemeente Heusden heeft aangegeven open te staan voor het verkennen van de mogelijkheden en of het rendabel is voor de gemeente Heusden om mee te doen.

Uiteraard blijven daarnaast communicatie en voorlichting belangrijke instrumenten om de hoeveelheid restafval te verminderen.

Actie:

- ⇒ Inventariseren of nascheiding van het restafval van alle inwoners, in aanvulling op bronscheiding, een geschikte optie kan zijn om de hoeveelheid restafval nog verder te verminderen.

Kwaliteit afvalstromen (grondstoffen)

De meeste inwoners van de gemeente Heusden scheiden hun afval al heel erg goed, hun restafval is hierdoor fors verminderd. Ook de hoeveelheden gescheiden ingezameld GFT, PMD, oud papier, etc. zijn, zeker in vergelijking met andere gemeenten, groot te noemen. Toch zijn er ook wel enkele kanttekeningen te maken. Zo zien we dat onze inzamelaar van huishoudelijk afval, de Afvalstoffendienst, en verwerkers van afvalstromen als GFT, PMD, oud papier en textiel, steeds vaker constateren dat ingezamelde vrachten vervuild zijn met afval dat er niet in thuis hoort. Omdat dit de verwerking van deze afvalstromen tot nieuwe grondstoffen behoorlijk bemoeilijkt en zelfs in sommige gevallen onmogelijk maakt, vindt er steeds vaker afkeur van vrachten gescheiden ingezameld afval plaats. Dat betekent dat deze vrachten als restafval moeten worden afgevoerd en verbrand. Dit is niet goed voor het milieu. Kostbare grondstoffen gaan hiermee verloren. Het is ook niet goed voor de portemonnee. Voor het verbranden van restafval wordt door de overheid namelijk een afvalstoffenbelasting geheven, die relatief erg hoog is. In 2021 bedraagt deze belasting € 33,15 per ton, tegenover een verwerkingstarief voor het restafval van € 47,14 per ton. De afvalstoffenbelasting in 2022 stijgt in 2022 naar verwachting naar € 33,58 per ton. Daar bovenop zal op termijn ook nog een CO2-heffing komen op verbranding van restafval. In het minst gunstige geval loopt de heffing in 2030 op tot € 50 per persoon of € 100 per huishouden.

Hoewel het merendeel van de inwoners hun afval dus al heel erg goed scheidt, is het tegelijkertijd van groot belang om de kwaliteit van de gescheiden ingezamelde afvalstromen te verbeteren.

We streven daarom in het nieuwe afvalbeleidsplan nog meer naar een betere kwaliteit van de gescheiden afvalstromen (de grondstoffen) en, daar waar nog mogelijkheden zijn, een nog hoger afvalscheidingspercentage en een nog lagere hoeveelheid restafval.

Zwerfafval en illegale afvaldumpingen en bijplaatsingen

Helaas zien we ook in toenemende mate ongewenste neveneffecten optreden, zoals zwerfafval, illegale afvaldumpingen in het buitengebied en bijplaatsingen bij afvalcontainers. Benadrukt wordt wel dat dit in alle gemeenten in Nederland het geval is.

Daarnaast vermoeden we dat sommige inwoners op een andere manier hun (rest)afval afvoeren. Voorbeelden hiervan zijn het meenemen van huishoudelijk (rest)afval naar het werk, het brengen van dit afval naar particuliere inzamelaars, het huren van een bedrijfscontainer bij een particuliere inzamelaar of het dumpen van huishoudelijk afval in openbare gemeentelijke afvalbakken.

In het nieuwe afvalbeleidsplan ligt de focus ook op het zoveel mogelijk voorkomen dan wel verminderen van zwerfafval en illegale afvaldumpingen en bijplaatsingen.

Afvalpreventie

Een steeds belangrijker onderdeel van een duurzame samenleving is het voorkomen van afval, afvalpreventie. Het gaat hier om de totale hoeveelheid huishoudelijk afval, dus inclusief bijvoorbeeld de hoeveelheid PMD- en GFT-afval. Landelijk produceert een inwoner gemiddeld 493 kilogram per jaar aan huishoudelijk afval. In Heusden was dat in 2020 ruim 395 kilogram per inwoner. Hoewel dit ruim onder het gemiddelde ligt, is nog steeds iedere kilogram afval er eigenlijk één te veel. Een groot deel van het huishoudelijk afval ontstaat door voedselverspilling (GFT) of (te) veel verpakkingen (PMD, oud papier). Ook kopen we simpelweg teveel (bijvoorbeeld textiel).

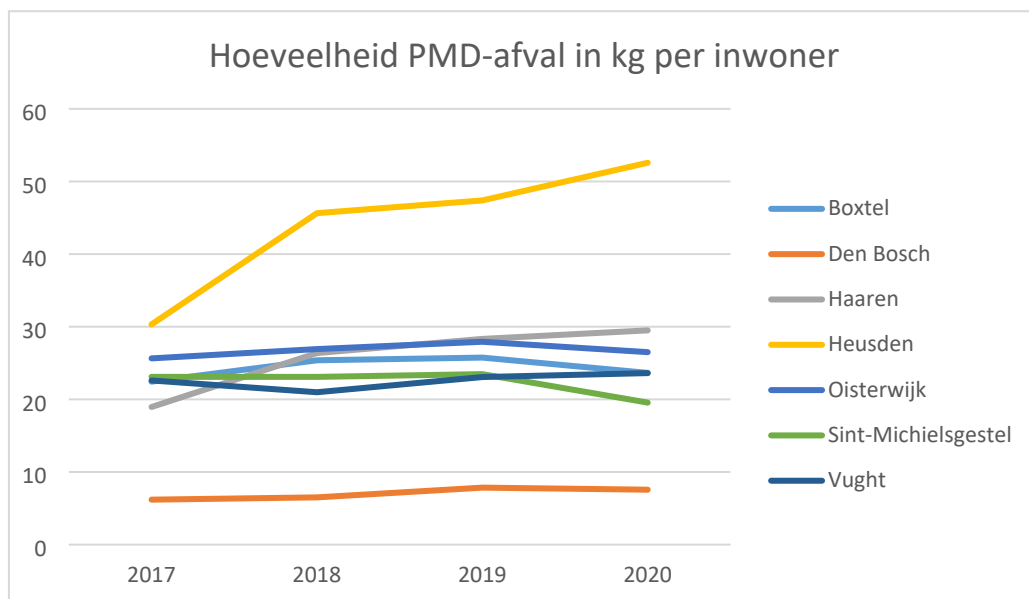
Hoewel de totale hoeveelheid huishoudelijk afval in de gemeente Heusden dus duidelijk lager is dan gemiddeld, is er zeker nog winst te behalen.

Afvalpreventie en daarmee de vermindering van de totale hoeveelheid huishoudelijk afval is daarom ook een belangrijk speerpunt van dit nieuwe afvalbeleidsplan.

3. PMD-afval

Stand van zaken

De hoeveelheid ingezameld PMD-afval is de afgelopen jaren, sinds de invoering van het omgekeerd inzamelen, sterk gestegen. De hoeveelheid PMD-afval per inwoner van de gemeente Heusden is bovendien veel hoger dan in de regio (bron: Midwaste).

Laagbouw

Om te voorkomen dat er vervuiling van het PMD-afval in de minicontainers komt, kunnen controles worden uitgevoerd. Op een aantal inzamelroutes van de Afvalstoffendienst lopen voorlopers mee, die de minicontainers controleren vóór lediging. Bij constatering van een vervuilde container wordt deze niet geleegd. Ook wordt er een containerhanger aan de container gehangen waarop de betreffende bewoner kan zien waarom de container niet is geleegd.

Op aanvraag kan de Afvalstoffendienst extra voorlopers inzetten, waardoor de controle op vervuilde minicontainers nog intensiever kan worden uitgevoerd.

Nog een stap verder is het aanspreken of beboeten door BOA's van bewoners die (herhaaldelijk) een vervuilde container aanbieden. Binnen de huidige beschikbaarheid en prioritering van de taken van de BOA's is er echter geen ruimte voor dergelijke uitgebreide controles. Als het gewenst is om deze controles met een bepaalde frequentie uit te voeren, moet BOA-capaciteit worden ingehuurd. Hiervoor zijn financiële middelen nodig net als voor de extra inzet van voorlopers.

Uitgaande van een uitgebreide controle twee maal per jaar van alle PMD-minicontainers bedragen de kosten voor de inzet van extra voorlopers ca. € 9.000 per jaar. De inhuur van extra BOA-capaciteit kost ca. € 9.500 per jaar. Tegenover deze kosten staan ook mogelijke besparingen omdat er minder vrachten worden afgekeurd. Hoe hoog deze besparingen zullen zijn is vooraf echter moeilijk in te schatten.

Hoogbouw

Inzameling met verzamelcontainers

Binnen de hoogbouw, de appartementencomplexen, bevinden zich locaties waar de scheiding van het PMD-afval niet goed gaat. Bij enkele appartementencomplexen waar verzamelcontainers voor PMD-afval staan moet zeer regelmatig de inhoud van de PMD-container als restafval worden afgevoerd omdat er zich teveel vervuiling in bevindt. Over het algemeen is dit restafval, maar ook worden vaak ondoorzichtige grijze vuilniszakken gebruikt om het PMD-afval in te doen. Voor de inzamelaars en verwerkers is in dit laatste geval niet te controleren of de inhoud PMD-afval of restafval bevat, met als gevolg dat het PMD-afval wordt afgekeurd.

Daarom is in 2021 bij een drietal complexen een proef gestart met het gratis verstrekken van de speciale, doorzichtige, PMD-zakken. Hoewel het er vooralsnog op lijkt dat de afkeur van verzamelcontainers hierdoor sterk verminderd is, zijn de definitieve resultaten hiervan nog niet bekend. Mocht hierdoor het aantal afgekeurde verzamelcontainers (fors) afnemen, dan kan worden overwogen om de speciale PMD-zakken gratis te verstrekken aan alle hoogbouwbewoners die gebruik maken van een PMD-verzamelcontainer. Dit kost ca. € 6.000 per jaar.

Losse inzameling met PMD-zakken

Er is een groot aantal appartementencomplexen waar zich geen verzamelcontainer voor PMD-afval bevindt, vanwege het ontbreken van een in pandige containerruimte of binnenterrein. Hier wordt gebruik gemaakt van losse PMD-zakken, die bewoners op de inzameldag buiten aan straat kunnen leggen. Vaak zijn er zogenaamde kroonringen aangebracht aan lantaarnpalen om te voorkomen dat de aangeboden PMD-zakken wegwaaien of worden opengemaakt door bijvoorbeeld katten.

Gevolg hiervan is echter ook dat deze kroonringen worden gezien als opslaglocatie voor het PMD-afval, waardoor ook op andere dagen dan de inzameldag, de kroonringen volhangen met PMD-zakken. Dit kan leiden tot overlast voor omwonenden. Ook leidt het er in sommige gevallen toe dat bewoners van laagbouwoningen, die betalen per lediging van de PMD-minicontainer, zakken met PMD-afval aan de kroonringen hangen. Deze worden immers, voor hen, kosteloos ingezameld.

Woonveste bezit een groot deel van de appartementencomplexen in onze gemeente. Gezamenlijk wordt gezocht naar oplossingen. Daarbij is het uitgangspunt dat Woonveste, als eigenaar van de appartementencomplexen, verantwoordelijk is voor de opslag van het afval van de bewoners op eigen terrein. De gemeente is verantwoordelijk voor het verstrekken van inzamelmiddelen en het inzamelen van het afval.

Nascheiding

Een alternatief is om te onderzoeken of nascheiding van het restafval van hoogbouwlocaties een goede optie is om daar de afvalscheiding te verbeteren. Wel zitten hier haken en ogen aan. Want de bewoners van deze appartementen kunnen, net als alle inwoners van de gemeente, hun restafval aanbieden in alle ondergrondse containers voor restafval. Het nascheiden van het restafval kan zich hiermee niet alleen beperken tot het restafval van de

appartementenbewoners. Tenzij voor het restafval van deze appartementenbewoners aparte ondergrondse containers worden geplaatst, waarvan alleen deze bewoners gebruik kunnen maken. Dit brengt echter extra kosten met zich mee. Bovendien is dat erg lastig communiceren richting andere inwoners. Beter is het dus om nascheiding van het restafval alleen voor alle restafval van alle inwoners te onderzoeken, zoals eerder in dit plan beschreven.

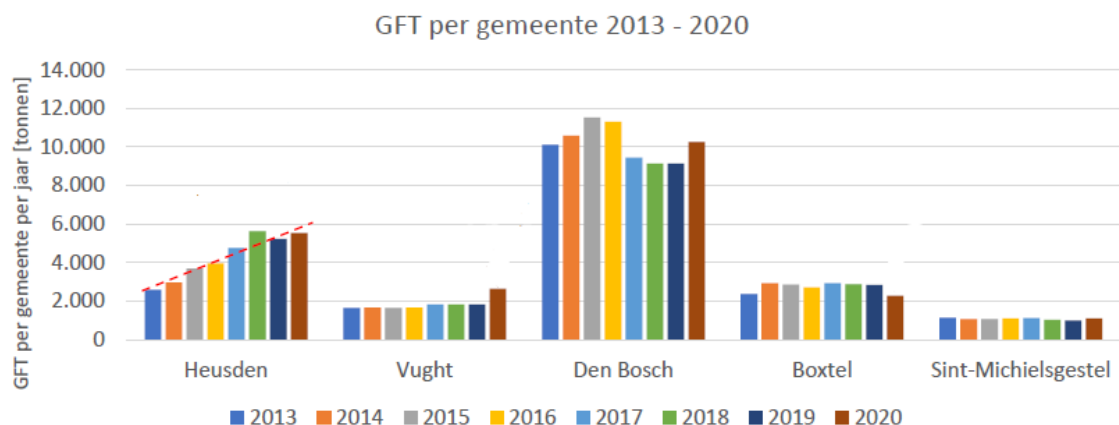
Acties:

- ⇒ Uitvoeren van frequente extra controles (twee maal per jaar) van aangeboden PMD-minicontainers, hiervoor extra voorlopers en BOA's in te zetten. Wanneer deze aanpak succesvol is kan ervoor worden gekozen om deze frequentie af te bouwen.
- ⇒ Afwachten resultaten proef gratis verstrekking PMD-zakken bij appartementencomplexen met PMD-verzamelcontainer. Wanneer de vervuiling (fors) afneemt, gratis PMD-zakken verstrekken bij alle hoogbouwlocaties met een verzamelcontainer. Kosten ca. € 6.000 per jaar.
- ⇒ Samen met Woonveste ervoor zorgen dat op steeds meer locaties bij appartementencomplexen, te beginnen bij de locaties waar overlast is, de PMD-zakken buiten de inzameldag uit de openbare ruimte verdwijnen.

4. GFT-afval

Stand van zaken

De hoeveelheid GFT-afval laat al jaren een stijgende lijn zien, dit in tegenstelling tot andere gemeenten in de regio (bron: Elsinga beleidsplanning en innovatie).

Laagbouw

Uiteraard is het ook bij GFT-afval belangrijk dat de kwaliteit van het ingezamelde GFT-afval goed is. De eisen van verwerkers worden steeds strenger, omdat zij anders het product niet kunnen verwerken tot hoogwaardige compost en afzetten bij eindgebruikers zoals de land- en tuinbouw. Eind 2021 zijn enkele vrachten GFT-afval afgekeurd door de verwerker. Ook voor GFT-afval is het daarom zeer raadzaam om extra controles van de minicontainers in te zetten, net als voor PMD-afval. De werkwijze en kosten zijn hetzelfde als bij PMD-afval. Ook hier zijn besparingen mogelijk door minder afgekeurde vrachten, maar ook deze zijn vooraf moeilijk in te schatten.

Hoogbouw

Om vervuiling van verzamelcontainers voor GFT-afval tegen te gaan worden in steeds meer appartementencomplexen biobakjes gebruikt voor de inzameling van het GFT-afval. Deze bakjes hebben een inhoud van ca. 7 of 20 liter, waarbij de bewoner kan kiezen of een biobakje gewenst is en welke inhoud. De bakjes worden wekelijks leeggemaakt. Dit is voldoende omdat bewoners van hoogbouw meestal geen tuin hebben en het dus voornamelijk keukenafval (voedselresten) betreft. De inzamelresultaten zijn zeer goed, de biobakjes bevatten nauwelijks tot geen vervuiling. Dit komt waarschijnlijk doordat het biobakje voor persoonlijk gebruik is en een klein volume heeft.

Het is de bedoeling om op steeds meer locaties waar regelmatig vervuilde verzamelcontainers worden aangetroffen, deze werkwijze te gaan toepassen. Hoewel deze methode arbeidsintensiever is, zijn de bijbehorende kosten nauwelijks hoger dan de kosten voor inzameling met verzamelcontainers. Dit komt doordat bij verzamelcontainers steeds vaker extra kosten komen door het steeds maar weer aantreffen van vervuilde verzamelcontainers en het moeten afvoeren van deze containers als restafval.

Actie:

- ⇒ Uitvoeren van frequente extra controles (twee maal per jaar) van aangeboden GFT-minicontainers, hiervoor extra voorlopers en BOA's in te zetten. Wanneer deze aanpak succesvol is kan ervoor worden gekozen om deze frequentie af te bouwen.
- ⇒ Steeds meer inzetten op inzameling van GFT-afval met biobakjes op hoogbouwlocaties met vaak vervuilde verzamelcontainers.

5. Oud papier

Inzameling met vrijwilligers

De inzameling van oud papier in de gemeente Heusden vindt sinds jaar en dag plaats met verenigingen. De gemeente is hertoe opgedeeld in 41 inzelwijken waarbij verenigingen, tegen een vergoeding, in één of meer wijken het papier inzamen samen met een chauffeur en inzelwagen van de Afvalstoffendienst. De afgelopen tijd merken we dat het voor steeds meer verenigingen lastiger is om voldoende vrijwilligers te vinden voor de inzameling. Dat heeft enerzijds te maken met de COVID-19 pandemie en daardoor vermindering van het ledenbestand, maar vaak ook met veroudering van het ledenbestand. Er zijn in 2021 dan ook enkele wijken opgezegd voor 2022.

Gelukkig hebben zich voor een aantal wijken (nieuwe) verenigingen gemeld en kan de papierinzameling in deze wijken doorgang vinden. Op het moment van schrijven van dit plan hebben we echter nog drie wijken waarvoor nog (nieuwe) verenigingen worden gezocht. Ondanks herhaalde oproepen is dat nog steeds niet gelukt.

We kunnen niet anders dan constateren dat dit een situatie is die, gezien de ontwikkeling van het ledenbestand van vele inzelende verenigingen, vaker kan gaan voorkomen. We zullen dan ook continu moeten blijven monitoren of deze manier van inzamen toekomstbestendig is of dat er een andere inzelwijze moet worden gevonden, zoals de inzet van professionele inzelers.

Daarbij komt nog dat veiligheidseisen, terecht, streng zijn omdat het inzamen van oud papier geen regulier werk is voor de vrijwilligers en het werken met kraakperswagens risico's met zich meebrengt. Er zijn dan ook inzelers bekend in Nederland die om die reden niet meer samen met vrijwilligers willen inzamen. Ook stappen steeds meer gemeenten af van de inzameling van oud papier met vrijwilligers omdat de continuïteit lastig te waarborgen is.

De Afvalstoffendienst heeft aangegeven de inzameling van oud papier met vrijwilligers te willen blijven uitvoeren, als de gemeente Heusden dit wenst. Ook kan de Afvalstoffendienst wijken opvangen waarvoor geen verenigingen beschikbaar zijn. Dit laatste heeft wel zijn (financiële) grens.

De komende twee jaar blijft de inzameling met verenigingen in ieder geval onverminderd doorgang vinden. De overeenkomsten met de verenigingen zijn inmiddels verlengd tot en met eind 2023.

Ja/ja sticker

Veel huishoudens (gemiddeld drie op de tien huishoudens, bron: MailDB) hebben een nee/nee- of ja/nee-sticker op hun brievenbus, wat een heleboel papier bespaart. Er zijn echter ook veel inwoners die geen sticker op hun brievenbus hebben maar ongeadresseerd reclamedrukwerk direct bij het oud papier gooien. Om dit te voorkomen en zo nog meer papierverspilling te voorkomen, heeft een aantal gemeenten de afgelopen jaren de zogenaamde ja/ja-sticker ingevoerd. Alleen inwoners die deze sticker op hun brievenbus hebben geplakt ontvangen reclamefolders. Mensen moeten dus actief zelf aangeven of zij folders wensen te ontvangen.

In het licht van één van de speerpunten van dit afvalbeleidsplan, namelijk afvalpreventie, wordt het wenselijk geacht te onderzoeken wat de mogelijkheden en consequenties zijn van de invoering van de ja/ja-sticker in de gemeente Heusden.

Acties:

- ⇒ Monitoren of de inzameling van oud papier door verenigingen toekomstbestendig is en zo nee, een andere inzamelwijze vinden.
- ⇒ Onderzoeken mogelijkheden en consequenties invoering ja/ja-sticker.

6. Textiel

Vervuiling

In en naast de textielcontainers treft Baanbrekers regelmatig afval aan dat er niet thuis hoort. In 2020 was de vervuiling in de textielcontainers gemiddeld 13,5%. In 2021 is, samen met Baanbrekers, Waalwijk en Loon op Zand³, bekeken wat exact wordt verstaan onder vervuiling. De definitie van vervuiling is daarop opnieuw afgestemd en wordt nu conform overeenkomst en landelijke verwerkingsrichtlijnen toegepast. Zo wordt nu bijvoorbeeld ook kapot textiel geaccepteerd en enkele andere textielsoorten zoals vitrage, tassen en vlaggen. Vervuiling is daarmee begrensd op alle afval, niet zijnde textiel (zoals restafval en plastic), of vervuild textiel. In 2021 werd tot en met november gemiddeld 10% vervuiling aangetroffen in de textielcontainers.

Niet exact bekend is wat voor soort vervuiling er wordt aangetroffen. Door visuele inspectie kan hiervan een beter beeld gevormd worden. Vervolgens kan met goede voorlichting worden geprobeerd om inwoners het textielafval beter gescheiden te laten aanbieden.

Ook kan meer ingezet worden op handhaving. Indien vuilniszakken met restafval worden aangetroffen kunnen deze worden onderzocht op adresgegevens. Bij vondst van adresgegevens kan een BOA verbaliserend optreden.

Actie:

- ⇒ Visuele inspecties uitvoeren van aangetroffen vervuiling in en bij textielcontainers. Aan de hand daarvan meer inzetten op communicatie en handhaving.

³ Samen met Waalwijk en Loon op Zand heeft de gemeente Heusden een overeenkomst afgesloten met Baanbrekers voor de inzameling van textiel.

7. Verpakkingsglas

Ondergrondse inzameling

Nog steeds wordt op natuurlijke momenten bekeken of bovengrondse glascontainers kunnen worden vervangen door ondergrondse containers. Op die manier is er in de afgelopen beleidsperiode een ondergrondse glascontainer geplaatst in het nieuwe centrum van Vlijmen, aan de Haarsteegsestraat in Haarsteeg, aan de Lambertusstraat in Hedikhuizen, aan de Kasteellaan in Oudheusden en aan de Admiraalsweg in Drunen. Ook is het voornemen om de glascontainer aan het Oranjeveld in Drunen ondergronds te brengen, bij de herinrichting van het gebied. Daarnaast kunnen ook op verzoek van inwoners of Buurt Bestuurt glascontainers ondergronds worden gebracht, zoals in de Brederostraat in Vlijmen is gebeurd. Deze werkwijze wordt ongewijzigd voortgezet.

Actie:

- ⇒ Op natuurlijke momenten bekijken of bovengrondse glascontainers kunnen worden vervangen door ondergrondse containers.

8. Baby- en incontinentieluiers

Inzameling en verwerking

De gemeente Heusden hecht veel waarde aan het gescheiden inzamelen van afval. Toen de toenmalige verwerker van baby- en incontinentieluiers, Knowaste, failliet ging in 2008, is de gescheiden inzameling van deze afvalstroom daarom ongewijzigd voortgezet. De baby- en incontinentieluiers werden vanaf toen echter verbrand als restafval. Redenen om de gescheiden inzameling toch voort te zetten waren het diftarsysteem en het perspectief van een nieuwe verwerker. Sinds begin 2019 worden baby- en incontinentieluiers weer verwerkt tot plastic grondstof, onder een gezamenlijk regionaal contract met ARN in Nijmegen.

Proef: uitbreiding locaties openbare ruimte

Containers voor baby- en incontinentieluiers (hierna: luiercontainers) bevinden zich sinds jaar en dag bij enkele kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en scholen en op de milieustraat. Deze locaties werken echter met openingstijden waardoor de luiercontainers 's avonds en in het weekend veelal niet bereikbaar zijn. Bovendien kunnen bij kinderdagverblijven alleen babyluiers worden gebracht als het kind naar dit kinderdagverblijf gaat. Vanuit inwoners ontstaat echter steeds meer vraag om baby- en incontinentieluiers op meer locaties en op meer momenten gescheiden te kunnen inleveren.

Daarom is in Vlijmen in 2020 een proef gestart met luiercontainers in de openbare ruimte. Vooral in Vlijmen waren namelijk weinig inleverpunten. Hiertoe zijn op twee locaties, aan de Mommersteeg en bij het consultatiebureau naast zwembad Die Heygrave, een aantal rolcontainers geplaatst. De hoeveelheid gescheiden ingezamelde baby- en incontinentieluiers is tussen 2019 en 2021 flink gestegen. De kwaliteit ervan is goed, vanuit de verwerker komen niet of nauwelijks signalen van vervuiling.

Ook in Drunen en Oudheusden ontstaat meer vraag naar openbaar toegankelijke luiercontainers. Daarom wordt de proef begin 2022 uitgebreid met 2 locaties in Drunen (Achterstraat en Mexicoplein) en 1 in Oudheusden (bij de Schakel).

Tegelijkertijd worden hiervoor andere containers gebruikt; containers die beter passen in het straatbeeld (vergelijkbaar met de textielcontainers) en met een grotere inhoud. Ook de rolcontainers in Vlijmen worden vervangen door de nieuwe containers.

In 2022 worden de ervaringen met de inzameling en kwaliteit van alle luiercontainers gemonitord. Bij goede resultaten kunnen de luiercontainers definitief blijven staan in de openbare ruimte en waar mogelijk nog uitgebreid.

Actie:

- ⇒ De proef met luiercontainers monitoren en bij succesvol resultaat de luierinzameling in de openbare ruimte definitief invoeren.

9. Restafval

Stand van zaken

90% van alle huishoudens in de gemeente Heusden met een afvalpas (21.456 huishoudens) maakt gebruik van de pas. Concreet betekent dit dus dat zij één of meerdere malen hun restafval in de daarvoor bestemde ondergrondse containers hebben gedaan. Dit is een mooi percentage. We zien echter ook dat 10% van de huishoudens de afvalpas nog nooit gebruikt heeft. Dat zijn de zogeheten “nulaanbieders”.

Nulaanbieders

Nulaanbieders bieden nooit restafval aan. Dit houdt in dat zij óf hun afval zo goed scheiden dat zij geen restafval meer hebben óf op een andere manier hun restafval kwijt raken. Bijvoorbeeld door het mee te nemen naar het werk, zelf een bedrijfscontainer te huren bij een particuliere inzamelaar of samen te doen met de burens. Hoewel dit feitelijk niet is toegestaan, verdwijnt het restafval hiermee in ieder geval niet in de openbare ruimte of vervuult het niet de andere afvalstromen, de grondstoffen.

Want, er zullen ook inwoners zijn die hun restafval in de container voor PMD- of GFT-afval, textiel of luiers gooien, het restafval naast de ondergrondse container plaatsen, het dumpen in de openbare ruimte of het in andere afvalvoorzieningen in de openbare ruimte gooien zoals in afvalbakjes of hondenpoepcontainers. Deze laatste, ongewenste, methoden van afvalverwijdering constateert de gemeente regelmatig in de praktijk.

Doordat er inwoners zijn die geen gebruik maken van de ondergrondse containers voor restafval loopt de gemeente inkomsten mis. Het betekent echter ook dat de gemeente extra kosten (inclusief uren) moet maken voor het opruimen en laten verwerken van illegaal gedumpt afval en bijplaatsingen. Ook stijgen de inzamel- en verwerkingskosten van andere afvalstromen die een groter volume hebben doordat er restafval bij zit én zijn er de extra kosten die gepaard gaan met het afkeuren van hele afvalvrachten.

Met het oog op een professioneel afvalbeheer en het beheersbaar houden van de kosten, willen we toezicht en controle kunnen loslaten op deze illegale handelingen met afval. Binnen de kaders van de AVG is het mogelijk om afwijkend afvalaanbiedgedrag te signaleren en aan te pakken. Daartoe dient een gemeente in ieder geval:

- de beleidsrelevantie van de benodigde gegevensverzameling en de daaraan gekoppelde actie te bepalen (om een grondslag te hebben op basis waarvan de persoonsgegevens worden verwerkt);
- de doelen van de verwerking van de persoonsgegevens vast te leggen in het verwerkingsregister;
- haar inwoners op voorhand goed te informeren;
- de beveiliging van de gegevens, de naleving van de rechten van de inwoners en de overige vereisten uit de AVG te regelen.

(bron: Stappenplan gebruik persoonsgegevens voor afvalbeleid, Hekkelman advocaten en notarissen, Rijkswaterstaat en NVRD).

Veelaanbieders

Daarnaast zijn er ook huishoudens die opvallend vaak hun afvalpas gebruiken en daarmee dus (zeer) hoge afvalkosten hebben, de zogeheten “veelaanbieders”. Dit kan verschillende redenen hebben. Het kan komen doordat deze inwoners niet weten dat voor iedere inworp in een ondergrondse restafvalcontainer een bedrag moet worden betaald. Ook kan het zo zijn dat deze inwoners snel van hun restafval af willen omdat ze weinig ruimte hebben in hun huis of stankoverlast ervaren en zich daarbij niet realiseren dat ze een bedrag betalen voor iedere inworp. En ten slotte zullen er ook inwoners zijn die zich simpelweg niets aantrekken van de kosten. Voor hen is het wegbrengen van het restafval belangrijker dan de kosten.

Om deze veelaanbieders te behoeden voor een, mogelijk ongewenste, hoge jaarlijkse afrekening voor de afvalstoffenheffing, kan worden overwogen om deze inwoners de afvalinzamelsystematiek beter uit te leggen door het gesprek met hen aan te gaan. Ook hierbij worden uiteraard de geldende privacyregels in acht genomen.

Uitbreiding ondergrondse containers voor restafval

Indien nodig worden nieuwe ondergrondse containers voor restafval geplaatst. Daarbij worden de gangbare criteria gehanteerd. Nieuwe containers worden geplaatst in nieuwbouwwijken, bijvoorbeeld in De Gorsen, De Grassen en Steenenburg. Ook worden op andere locaties ondergrondse containers voor restafval geplaatst, wanneer daar bijvoorbeeld behoefte aan is onder oudere inwoners, en/of wanneer het idee bestaat dat dit kan helpen aan het voorkomen van vervuiling van PMD- en GFT-afval (zoals bij het Rooijackerserf in Drunen).

Acties:

- ⇒ Een onderzoek naar nulaanbieders opstarten en met deze nulaanbieders het gesprek aangaan, volgens het daartoe ontwikkelde stappenplan en uiteraard met inachtneming van de geldende privacywetgeving.
- ⇒ De veelaanbieders van restafval signaleren en vervolgens deze inwoners meer en betere uitleg geven over de afvalinzamelsystematiek, uiteraard met inachtneming van de geldende privacywetgeving.
- ⇒ Daar waar nodig of wenselijk nieuwe/extra ondergrondse containers voor restafval plaatsen.

10. Milieustraat

Toegangscontrole

Al langere tijd bestaat de wens voor een betere controle op bezoekers van de milieustraat. Hiertoe zal een toegangscontrolesysteem worden ingevoerd. Hierbij krijgen bezoekers, via een slagboom, alleen toegang tot de milieustraat wanneer zij beschikken over een afvalpas. Dit betreft de pas die ieder huishouden in de gemeente Heusden gebruikt voor het openen van de ondergrondse containers voor restafval. De voorbereidingen voor de invoering zijn in volle gang. De verwachting is dat de toegangscontrole gerealiseerd is in de tweede helft van 2022.

Functioneren, organisatie en toekomstbestendige milieustraat

In 2019 is een onderzoek uitgevoerd naar het functioneren van de milieustraat. Dit onderzoek kwam voort uit de behoefte aan, specifiek voor de milieustraat, meer duidelijkheid over de invulling van verantwoordelijkheden, de toekomst van de milieustraat en de inrichting. Ook was er behoefte aan meer grip op de organisatie, de personele inzet en de financiële consequenties daarvan.

Uit het onderzoek resulteerde een aantal aanbevelingen, bijvoorbeeld op het gebied van inrichting (verplaatsing containers, nieuwe indeling), communicatie (over openingstijden), beleid (over openingstijden, cash versus pinbetalingen, actualiseren regelgeving), financiën (urenkosten), organisatie (verbinding tussen betrokken clusters) en visie op de toekomst van de milieustraat.

Een aantal van deze aanbevelingen is reeds of wordt nog opgepakt en uitgevoerd als going concern en sommige aanbevelingen zijn aangemerkt als geen prioriteit. Het ontwikkelen van een visie op de toekomst van de milieustraat, inclusief de benodigde onderliggende organisatie en inrichting van de milieustraat en inclusief financiële aspecten, zal in een apart traject worden opgepakt. Daarbij worden ook de inspanningen betrokken die momenteel vanuit de regio worden verricht om te komen tot meer regionale samenwerking en gezamenlijke circulaire ambachtscentra (zie verderop in dit plan).

Daarnaast spelen nog de volgende onderwerpen.

Contante versus pinbetaling

Bezoekers van de milieustraat kunnen momenteel zowel contant als met pin betalen voor het inleveren van de niet-gratis afvalstromen. Aanbevolen wordt de contante betalingen af te schaffen. Alleen betaling per pin is dan mogelijk.

Voordeel van het afschaffen van contante betaling is dat er geen contant geld meer aanwezig is op de milieustraat wat het gevoel van veiligheid verhoogt. Ook hoeft het contante geld niet wekelijks te worden opgehaald door een gespecialiseerd bedrijf. Het afschaffen van contante betaling zal daarnaast de doorstroming bevorderen. En ten slotte hoeft er dan niet noodzakelijkerwijs meer een kassamedewerker in het kassagebouw aanwezig te zijn. Er kan in dat geval namelijk voor worden gekozen om het gehele proces van in- en uitwegen en betalen geautomatiseerd te laten verlopen. Dit vergt nog wel een nadere afweging van benodigde investeringen versus verwachte besparingen door mogelijk efficiëntere inzet van personeel.

Het afschaffen van contante betalingen kan echter wel een gevoel van minder 'Heuse Service' veroorzaken bij medewerkers en bezoekers van de milieustraat. Vooral ouderen en mensen met een beperking zouden hiervan de nadelige gevolgen kunnen ondervinden. Anderzijds is het betalen met pinpas een steeds groter gemeengoed aan het worden.

Een ander nadeel kan zijn de extra rompslomp als een bezoeker de pinpas vergeet. Dit kan worden opgelost door, achteraf, een factuur op te maken, waarvoor dan administratiekosten worden gerekend. Ook kan de bezoeker in de gelegenheid worden gesteld om dezelfde dag terug te komen om te betalen, zonder administratiekosten verschuldigd te zijn. Beide opties brengen wel extra handelingen met zich mee.

Openingstijden: bezoek op afspraak

In de afgelopen periode zijn enkele gemeenten overgestapt op het bezoeken van de milieustraat enkel op afspraak. Voordeel hiervan is dat drukte gespreid wordt over de gehele openingstijden van de milieustraat. Dit zal leiden tot minder drukte op de milieustraat zelf en op de toegangsweg naar de milieustraat. Ook zorgt het voor minder lange rijen voor de ingang van de milieustraat (met het vaak bijbehorende negatieve gevoel bij bezoekers). Bij een afsprakensysteem is men immers altijd (bijna) direct aan de beurt als men op het afgesproken tijdstip de milieustraat bezoekt.

Nadeel kan zijn dat een afsprakensysteem, zeker in het begin, minder klantvriendelijk overkomt bij inwoners. De ervaring van andere gemeenten is echter dat na een gewenningsperiode bezoekers zeer tevreden zijn over het afsprakensysteem vanwege de eerder genoemde voordelen.

Op het gemeentehuis wordt, voor bepaalde dagdelen, al langer gewerkt met een afsprakensysteem. Binnen dit bestaande systeem is het heel eenvoudig mogelijk om ook voor de milieustraat een afsprakensysteem in te voeren.

Een dergelijk afsprakensysteem zou een hele nieuwe inrichting en indeling van de milieustraat (één van de aanbevelingen uit het onderzoek van 2019) misschien onnodig maken. Daarom wordt deze mogelijke maatregel meegenomen in het ontwikkelen van een toekomstvisie voor de milieustraat. Daarbij wordt vooraf al opgemerkt dat de dienstverlening niet in het gedrang mag komen. Bezoekers die komen zonder afspraak mogen niet zonder meer worden weggestuurd. Wegsturen getuigt niet van Heuse service en kan bovendien ongewenste neveneffecten opleveren, zoals illegale afvaldumpingen. Een mogelijke invulling zou bijvoorbeeld kunnen zijn om een afsprakensysteem alleen in te voeren op de meest drukke openingstijden.

Circulaire ambachtscentra

Een belangrijk uitgangspunt voor dit beleidsplan is de lijn "van Afval naar Grondstof". Met dit als uitgangspunt is doorgaan met de milieustraat op dezelfde manier als nu eigenlijk geen optie. De huidige milieustraat is ingericht op het inzamelen van afval. Vanuit de gedachte van een circulaire economie is het echter steeds belangrijker om onnodig weggooien van afval (grondstoffen!) en materialen te voorkomen. De gemeenten van de Regio Hart van Brabant hebben daarom de handen ineen geslagen en zijn een onderzoek gestart naar meer gemeentelijke samenwerking van de milieustraten en het mogelijk opzetten van circulaire ambachtscentra.

Een circulair ambachtscentrum geeft afgedankte producten en materialen waar mogelijk een tweede leven. Is het nog interessant voor hergebruik door een nieuwe eigenaar, dan gaat het naar de kringloopwinkel. Bij een beschadiging wordt het product gerepareerd of gerefurbished. Bruikbare onderdelen of materialen gaan naar de ambachtswerkplaats. Alleen wanneer er geen upcycling mogelijk is, wordt het afval zorgvuldig gerecycled via de milieustraat. Zo wordt onnodig verbranden voorkomen, hebben producten een langere levensduur en gaan er minder waardevolle grondstoffen verloren. Al deze functies kunnen plaats vinden op één locatie.

Uiteindelijk willen we als gemeenten in de regio slim samenwerken voor ombouw van de milieustraten tot een geschaald regionaal circulair netwerk, met waar wenselijk gebruik van marktpartijen. Momenteel wordt een verbredingsonderzoek uitgevoerd waarin mogelijkheden voor samenwerking met marktpartijen nader in beeld zijn gebracht. Marktpartijen zijn afvalinzamelaars en -verwerkers maar bijvoorbeeld ook kringloopbedrijven.

In de opmaat naar de circulaire ambachtscentra staan er in de regio momenteel vier pilots op de rol voor de afvalstromen zitmeubelen (uit het grof restafval), A/B-hout, matrassen en AEEA (Afgedankte Elektrische en Elektronische Apparatuur). Deze pilots worden in 2022 uitgevoerd. De genoemde afvalstromen worden van verschillende milieustraten van de deelnemende gemeenten ingezameld en gesorteerd, waarna wordt onderzocht of het mogelijk is deze stromen verder te recyclen en/of te hergebruiken. Het doel is te voorkomen dat nog waardevolle grondstoffen in het afvalstadium terecht komen. De gemeente Heusden heeft zich aangemeld voor drie pilots en doet in ieder geval mee aan de pilot voor zitmeubelen en naar verwachting ook aan de pilots voor matrassen en AEEA.

Acties:

- ⇒ Afschaffen contante betalingen op de milieustraat en hierover een duidelijke communicatiecampagne voeren. Kosten ca. € 1.000.
- ⇒ Onderzoeken of het gehele proces van in- en uitwegen en betalen op de milieustraat geautomatiseerd kan verlopen. Hierbij de personele en financiële consequenties in ogenschouw nemen.
- ⇒ Het ontwikkelen van een visie op de toekomst van de milieustraat, daarbij rekening houdend met het regionale onderzoek naar meer gemeentelijke samenwerking en het opzetten van circulaire ambachtscentra.
- ⇒ Het mogelijk invoeren van een afsprakensysteem meenemen als onderdeel van de toekomstvisie voor de milieustraat.

11. Zwerfafval, afvalbakken, illegale afvaldumpingen en bijplaatsingen

Stand van zaken

De laatste jaren zijn er steeds meer vrijwillige ZwerfAfvalPakkers (ZAP-ers) actief in de gemeente Heusden (momenteel ca. 150). Ook zijn er diverse schoonconvenanten en adoptieovereenkomsten afgesloten met verenigingen voor het schoon- en onderhouden van (hun eigen) wijken.

Zwerfafval, vergoeding Afvalfonds

Tot en met 2022 komt iedere gemeente vanuit het Afvalfonds in aanmerking voor een jaarlijkse vergoeding voor de extra aanpak van zwerfafval. Met de Zwerfafvalvergoeding kunnen gemeenten hun zwerfafvalaanpak verbeteren en versterken. De gemeente Heusden heeft sinds de start van deze vergoeding in 2013 een plan van aanpak ingediend en een jaarlijkse vergoeding ontvangen. Voor deze vergoeding zijn onder andere de schoonconvenanten en adoptieovereenkomsten afgesloten met diverse verenigingen, zijn materialen als zwerfafvalgrijpers en veiligheidshesjes aangeschaft voor de ZAP-ers en zijn acties met scholen opgezet. Ook voor 2022 wordt weer een plan van aanpak ingediend.

Het is op dit moment nog niet duidelijk of de vergoeding ook na 2022 nog beschikbaar komt en zo ja, hoe hoog deze vergoeding dan is. Zodra hierover meer bekend is, zal worden bekeken hoe de gewenste aanpak van zwerfafval er de komende jaren uit moet zien en welke financiële middelen hiervoor nodig zijn.

Zwerfafval, monitoring

Tegenover de vergoeding vanuit het Afvalfonds staat de verplichting om een jaarlijkse monitoring op zwerfafval uit te voeren. Dat is in de afgelopen drie jaren uitgevoerd door onafhankelijke bureaus. De laatste meting is uitgevoerd in september 2021. Er is onder andere gemonitord op fijn en grof zwerfafval, zowel op verharding als in beplanting en gras. In 2021 zijn daar bij gekomen de vullingsgraad van afvalbakken, bijgeplaatst afval bij containers en drijfvuil op water.

De basiskwaliteit, beeldkwaliteit B (niveau conform CROW en het onlangs vastgestelde IBOR), werd in 2021 bij zes categorieën behaald. Bij drie categorieën (bijgeplaatst afval bij containers, grof zwerfafval in gras en drijfvuil op water) werd zelfs A-kwaliteit gemeten. Alleen de vullingsgraad van afvalbakken scoorde in 2021 C-kwaliteit (afvalbakken zitten te vol).

Een vergelijking van de kwaliteit tussen de drie monitoringsjaren laat zien dat de kwaliteit bij zwerfafval op verhardingen en in beplanting sinds 2019 vooruit gaat (er wordt minder zwerfafval aangetroffen). Zwerfafval op gras laat een wisselende kwaliteit zien.

De vullingsgraad van de afvalbakken heeft direct invloed op de hoeveelheid zwerfafval. Ondanks dat de afvalbakken soms te vol zitten, ligt er sinds 2019 steeds minder zwerfafval in de openbare ruimte.

Het gehele monitoringsrapport is als bijlage bij dit plan gevoegd.

Afvalbakkenbeheer

Van februari 2021 tot januari 2022 heeft het bureau Iwan AfvalAdvies maandelijks de openbare afvalbakken gemonitord op vullingsgraad en inhoud. Per afvalbak is geregistreerd hoe vol deze zit en wat de verhouding huishoudelijk restafval ten opzichte van zwerfafval in de afvalbak is. Op deze manier is duidelijk geworden wat de vullingsgraad van de afvalbakken is en wat het aandeel huishoudelijk afval is dat in de openbare afvalbakken terecht komt.

Conclusies

Geconcludeerd wordt dat de afvalbakken tijdig worden leeggemaakt. Er staat nauwelijks afval naast de openbare afvalbakken. De monitoring laat ook zien dat een substantieel deel van de afvalbakken een te hoge ledigingsfrequentie heeft, waardoor er bij de lediging niets of nauwelijks afval in de afvalbak zit. Verder heeft COVID-19 de vullingsgraad van de afvalbakken beïnvloed, waardoor het niet keihard te maken is dat de hoogte van de vullingsgraad ook seizoen afhankelijk is.

Een andere bevinding is dat de inhoud van de gemonitorde afvalbakken bij ruim 50% van de afvalbakken enkel uit zwerfafval bestaat. Bij 10% van de afvalbakken bestaat de inhoud alleen uit huishoudelijk afval. Hoe voller de afvalbak is bij lediging, hoe groter de kans dat deze enkel gevuld is met huishoudelijk afval. Er is dus een verband tussen de vullingsgraad en het aangeboden huishoudelijk afval in de afvalbakken. In de kernen Vlijmen en Heusden wordt verhoudingsgewijs het meeste huishoudelijk afval in de afvalbakken aangetroffen.

Advies

In het onlangs vastgestelde beleidsplan Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR) is aangegeven dat op middellange tot lange termijn sprake is van een piek in de vervangingsbehoefte van onder andere afvalbakken. Verder gaat het IBOR uit van zoveel mogelijk beeldgericht werken.

Het beheer van afvalbakken in het openbaar gebied vergt een uitgebreid uitvoeringsplan waarbij zaken als type afvalbak, kenmerken afvalbak, locatie en ledigingsfrequentie worden vastgelegd. In 2022 wordt er dan ook een uitvoeringsplan afvalbakkenbeheer opgesteld waarin de meerjarige vervangingsopgave is opgenomen (zoals ook al vermeld in het IBOR). Daarnaast dient dit uitvoeringsplan om de basis op orde te krijgen: uniformiteit van afvalbakken en consistentie in de locaties waar afvalbakken worden geplaatst.

Daarnaast wordt een aantal interventies voorgesteld die nu al kunnen worden uitgevoerd, zoals bijvoorbeeld het plakken van stickers op afvalbakken met veel huishoudelijk afval. Ook het weghalen of verplaatsen van afvalbakken die nauwelijks gebruikt worden kan al worden ingezet, evenals het weghalen van afvalbakken met een sticker waar geen effect optreedt in een vermindering van de hoeveelheid huishoudelijk afval in de afvalbak. Met een medio 2022 uit te voeren effectmeting kan worden bepaald of deze interventies het gewenste resultaat hebben opgeleverd. De bevindingen hiervan kunnen dienen als input voor het uitvoeringsplan.

Illegale bijplaatsingen en afvaldumpingen

Regelmatig worden bij (ondergrondse) afvalcontainers illegale bijplaatsingen aangetroffen. Ook in de openbare ruimte vindt de Buitendienst illegale afvaldumpingen. Betreft het zakken, dan onderzoekt de Buitendienst of er zich een adres in bevindt. Met een aangetroffen adres kan de BOA vervolgens de overtreder aanspreken en/of beboeten. Vaak wordt echter geen adres aangetroffen of betreft het een ander soort dumping. Er rest dan niets anders dan het afval op te ruimen.

Hoewel de cijfers laten zien dat de hoeveelheid ingezameld zwerfafval, illegale afvaldumpingen en bijplaatsingen de afgelopen jaren is toegenomen, zien we tegelijkertijd ook uit de monitoring zwerfafval dat de hoeveelheid zwerfafval in de openbare ruimte is afgenomen. Dit wijst erop dat de gezamenlijke aanpak van zwerfafval door de gemeente zelf en door de vele vrijwilligers (ZAP-ers, schoonconvenanten) zijn vruchten afwerpt.

Natuurlijk is het altijd nog beter om te voorkomen dat zwerfafval, illegale afvaldumpingen en bijplaatsingen ontstaan. Op de onderstaande manieren kan geprobeerd worden dit ongewenst gedrag aan te pakken.

Aanpak illegale bijplaatsingen en afvaldumpingen: aantrekkelijk maken wijkcontainers

In diverse gemeenten worden wijkcontainers opgefleurd met bloemen en planten rondom de container of worden, zoals onlangs in 's-Hertogenbosch, de containers zelf beschilderd met kunst en/of in vrolijke kleuren. De gedachtegang hierachter is dat een mooie container en een aantrekkelijke omgeving minder uitnodigt tot het bijplaatsen van afval. Hierbij kunnen scholen en lokale kunstenaars worden betrokken. Overigens kan ook een nette containerlocatie, inclusief nette omgeving maar zonder allerlei opfleuringen, al leiden tot minder bijplaatsingen.

In de verschillende gemeenten zijn hiermee verschillende ervaringen opgedaan. In sommige gemeenten en wijken werkt deze aanpak goed, in andere gemeenten en wijken minder goed en zijn de 'containertuintjes' weer verwijderd.

In de gemeente Heusden wordt een aantal containers of milieuparkjes geselecteerd waar regelmatig sprake is van bijplaatsingen van afval. Deze locaties zullen we, bij wijze van proef, opfleuren met containertuintjes en/of de containers op deze locatie laten beschilderen. Ook zullen we locaties selecteren waarbij we de container(s) en de omgeving helemaal netjes maken. Indien mogelijk zullen we ook de koppeling maken met adoptie van deze locaties.

Adoptie afvalcontainers

In sommige gemeenten kunnen omwonenden afvalcontainers, of een milieuparkje, adopteren. Op deze manier helpen omwonenden de gemeente om (de omgeving van) een afvalcontainer of milieuparkje schoon te houden. Omdat zichtbaar is dat een bepaalde locatie is geadopteerd kan dit ervoor zorgen dat er minder afval bijgeplaatst wordt.

Clustering wijkcontainers

Wijkcontainers voor afval, zoals ondergrondse restafvalcontainers, glasbakken, textielcontainers en luierscontainers, staan verspreid door de wijken in de hele gemeente. Op deze manier is er in principe voor iedere inwoner een container dichtbij wat de afvalscheiding kan bevorderen. Dit

brengt veel werk met zich mee voor de Buitendienst, die al deze locaties moet schoon houden. Ook kunnen al deze verschillende locaties zorgen voor overlast voor omwonenden.

Het idee is daarom om, waar dit nog niet het geval is, zoveel mogelijk wijkcontainers te clusteren. Dit kan een heleboel werk en dus tijd schelen voor de Buitendienst, die dan minder locaties hoeven bij te houden. Ook kan het klachten van inwoners beperken of voorkomen. Daarbij kunnen ook de mogelijkheden voor parkeren en laden/lossen worden verbeterd. Veel mensen gaan immers met de auto hun afval wegbrengen.

Wel moet er een goede balans zijn tussen goede bereikbaarheid voor inwoners voor een zo hoog mogelijke afvalscheidingsgraad en de hoeveelheid werk voor de Buitendienst en klachten van inwoners.

Cameratoezicht

Een andere mogelijkheid is om een camera te plaatsen bij (ondergrondse) afvalcontainers. Cameratoezicht is wel gebonden aan regels, omdat het inbreuk doet op de privacy van mensen. De belangrijkste regel is dat het noodzakelijk moet zijn voor de handhaving van de openbare orde. Ook moet het zo zijn dat het doel niet op andere, minder ingrijpende, wijze bereikt kan worden. Zo moeten er, voordat cameratoezicht kan worden toegepast, al diverse maatregelen zijn toegepast die niet tot een vermindering van het aantal bijplaatsingen hebben geleid. Het inzetten van cameratoezicht kan daarmee slechts worden gezien als een laatste poging om ongewenst gedrag te voorkomen. In de gemeente Heusden zijn nog niet alle mogelijke maatregelen, zoals netjes maken, opfleuren en clusteren, uitgeprobeerd. Dit zal eerst moeten gebeuren voordat cameratoezicht is toegestaan. Wel kan worden onderzocht of cameratoezicht gelijktijdig met andere maatregelen kan worden ingezet, bijvoorbeeld bij wijze van proef.

Registratiesysteem meldingen afval

Meldingen over afval (bijplaatsingen, illegale dumpingen, etc.) komen op diverse manieren binnen in de organisatie en kunnen afkomstig zijn van inwoners, maar ook van medewerkers. Meldingen kunnen een goed inzicht geven in waar zich hotspots, waar veelvuldig sprake is van bijplaatsingen, bevinden waarop vervolgens een aanpak kan worden ontwikkeld. Daarvoor is het wel noodzakelijk om op een eenduidige manier meldingen te ontvangen en vervolgens te registreren. Dat is nu niet het geval omdat er geen goed systeem voorhanden is. Dit leidt er toe dat de registratie die wel plaats vindt, erg omslachtig en tijdrovend is en bovendien geen eenduidig beeld geeft. Hierdoor komt bijvoorbeeld de aanpak van hotspots niet goed van de grond. Ook is het erg moeilijk om te kunnen voldoen aan de jaarlijkse verplichting om cijfers over meldingen en handhaving te kunnen produceren.

Het is daarom wenselijk om over een goed, eenduidig registratiesysteem voor meldingen over afval te beschikken. In 2021 heeft een extern adviesbureau hiertoe diverse verkenningen uitgevoerd en is tegelijkertijd de huidige manier van registreren stop gezet. Voordat tot een goed en gedragen advies kon worden gekomen voor een nieuw meld- en registratiesysteem, bleek dat ook op het gebied van de openbare ruimte, bijvoorbeeld verkeer, staat van onderhoud, etc. behoefte is aan een beter meld- en registratiesysteem. Besloten is om de handen ineen te slaan zodat er uiteindelijk één meld- en registratiesysteem resulteert waarmee alle voorkomende meldingen met betrekking tot de openbare ruimte, inclusief afval, kunnen worden afgehandeld.

Indien het niet mogelijk is om (tijdig) tot één systeem te komen, kan ervoor worden gekozen om voor afval een pilot te draaien met een systeem.

Acties:

- ⇒ Onderzoeken hoe de gewenste aanpak van zwerfafval er na 2022 uit moet zien en welke financiële middelen hiervoor nodig zijn. Wanneer financiële middelen nodig zijn, wordt hierover een separaat voorstel opgesteld.
- ⇒ Het opstellen van een uitvoeringsplan afvalbakkenbeheer inclusief de basis op orde krijgen. Kosten ca. € 2.500 voor het opstellen van het uitvoeringsplan en € 5.000 per jaar om de basis op orde te krijgen.
- ⇒ Een aantal locaties met wijkcontainers voor afval bij wijze van proef netjes maken, opfleuren met containertuintjes en/of laten beschilderen. Kosten ca. € 5.000.
- ⇒ Onderzoeken of afvalcontainers geclusterd kunnen worden in milieuparkjes.
- ⇒ Onderzoeken of er mogelijkheden zijn en animo is voor het adopteren van afvalcontainers of milieuparkjes door omwonenden.
- ⇒ Onderzoeken wat de mogelijkheden zijn van de inzet van cameratoezicht en, als daar mogelijkheden toe zijn, een proef starten op één locatie.
- ⇒ Onderzoeken en invoeren van een nieuw meld- en registratiesysteem voor meldingen over de openbare ruimte, inclusief afval. Indien dit niet (tijdig) mogelijk is, dan een pilot draaien met een systeem specifiek voor afvalmeldingen.

12. Diverse onderwerpen

Tarieven

Uit de tabel op bladzijde 5 blijkt dat de afvalstoffenheffing in Heusden, in vergelijking met omliggende gemeenten, laag is. Toch is het raadzaam om regelmatig de tarievenstructuur tegen het licht te houden.

Tarieven PMD- en GFT-afval

Voor iedere lediging van de minicontainer is sinds 2019 een bedrag verschuldigd. In 2021 was dit € 1,70 en € 1,00 voor respectievelijk een grote en een kleine minicontainer. In 2022 zijn deze tarieven verlaagd naar respectievelijk € 1,50 en € 0,90. Voor bewoners van hoogbouw zijn de kosten hiervoor opgenomen in het vastrecht, op basis van een gemiddeld aantal ledigingen.

De tarieven zijn ingesteld omdat de inzameling en verwerking van deze afvalstromen niet gratis is, de gemeente is hiervoor kosten verschuldigd aan de inzamelaar en verwerker. Om in ieder geval de inzamelkosten (deels) te dekken is het tarief ingesteld. Het hanteren van een tarief past ook in het principe 'de vervuiler betaalt'; hoewel het erg belangrijk is om PMD- en GFT-afval te scheiden is het ook belangrijk om inwoners bewust te maken van de hoeveelheid PMD-afval en GFT-afval en deze hoeveelheden waar mogelijk te verminderen. Er wordt bijvoorbeeld nog steeds veel te veel voedsel verspild door het verkeerd (te veel) inkopen, te veel koken, etc. Ook is het, hoewel lastiger, mogelijk om minder verpakte producten te kopen.

We horen echter regelmatig dat inwoners zich 'gestraft' voelen omdat ze moeten betalen voor een containerlediging, terwijl ze ontzettend hun best doen om het PMD- en GFT-afval te scheiden en hierdoor zo min mogelijk restafval over te houden. Daar komt voor PMD-afval bij dat het vaak lastig is om deze hoeveelheid te verminderen omdat de meeste producten nu eenmaal verpakt worden aangeboden in de winkel. Veel inwoners zijn de mening toegedaan dat producenten hun verantwoordelijkheid moeten nemen en de hoeveelheid verpakkingen moeten verminderen of aanpassen. Dit is echter iets waarop een gemeente geen invloed heeft.

Er zou voor kunnen worden gepleit om het tarief voor een containerlediging PMD- en GFT-afval af te schaffen. Sommige gemeenten gingen ons hierin al voor en veel gemeenten hebben nooit een tarief gehanteerd voor PMD- en GFT-afval. Consequentie is dat de inzamelkosten, die nu (deels) gedekt worden door dit tarief, dan gedekt moeten worden door het vaste deel van de afvalstoffenheffing. Iedereen betaalt dan evenveel voor PMD- en GFT-afval, er is geen sprake meer van 'de vervuiler betaalt'. Daardoor is er ook geen prikkel om de hoeveelheden PMD- en GFT-afval te verminderen (geen prikkel tot afvalpreventie). Een risico van het afschaffen van het tarief is daarnaast dat er meer restafval in de PMD- en GFT-container kan belanden; voor restafval moet immers betaald worden en PMD- en GFT-afval zijn dan gratis. In het licht van het verbeteren van de kwaliteit van de afvalstromen is dit niet wenselijk.

Tarief restafval

Het tarief voor een inworp in een ondergrondse container voor restafval bedroeg in 2021 € 2,30. In 2022 is dit tarief verlaagd naar € 1,90 per inworp. De tarieven hiervoor bij verschillende gemeenten variëren tussen € 1,00 en € 3,00. Gemeente Heusden zit hiermee in de middenmoot.

Er is nu geen aanleiding om dit tarief verder aan te passen, behalve wanneer een eventuele herziening van andere afvaltarieven een bijstelling rechtvaardigt.

Tarieven milieustraat

Voor een aantal afvalstromen die op de milieustraat kunnen worden gebracht, is een tarief verschuldigd. Dit tarief bedraagt in 2022 € 0,16 per kilogram. Daarnaast geldt een minimaal tarief van € 2,55 per aanlevering.

Deze tarieven leiden regelmatig tot onbegrip en discussie, vooral bij afvalstromen die erg zwaar zijn in gewicht, zoals puin en hout, maar ook bij afvalstromen als hard plastic, matrassen, vlakglas en piepschuim. Sommige bezoekers vinden het onterecht dat zij erg hun best doen om afvalstromen gescheiden aan te leveren op de milieustraat terwijl ze er ook nog apart voor moeten betalen.

Het hanteren van tarieven voor diverse afvalstromen is logisch in het licht van het principe 'de vervuiler betaalt'. Niet iedere inwoner maakt immers evenveel gebruik van de milieustraat. Het kan zoals gezegd echter ook leiden tot discussies met medewerkers van de milieustraat en daarnaast tot dumpingen of illegale bijplaatsingen bij afvalcontainers.

Een mogelijke oplossing zou kunnen zijn om de tarievenstructuur voor de milieustraat te herzien. Zo kan het tarief voor afvalstromen die kunnen worden gezien als grondstof, worden afgeschaft. Men hoeft dan in principe alleen maar te betalen voor het aanleveren van grof restafval. Daarbij is het raadzaam om grote hoeveelheden afval wel te belasten met een tarief. Een andere optie is om te werken met een jaarlijks saldo op de afvalpas, waarvoor iedereen 'gratis' afval naar de milieustraat mag brengen. Als dit saldo op is, betaalt men wel een variabel tarief. Ook kan de huidige tarievenstructuur worden behouden, waarbij de tarieven bijvoorbeeld (fors) lager worden.

Aan de inzameling en verwerking zijn voor de gemeente natuurlijk kosten verbonden. Bij het afschaffen of verlagen van tarieven voor bezoekers, kunnen deze kosten dan niet meer (gedeeltelijk) worden gedekt door de variabele tarieven. Deze kosten zullen dan door het vaste deel van de afvalstoffenheffing moeten worden gedekt. Nadeel hiervan is dat iedereen mee betaalt aan de kosten van inzameling en verwerking van afvalstromen die via de milieustraat worden afgedankt, ook inwoners die nauwelijks afval naar de milieustraat brengen. Een voordeel is dat hierdoor dumpingen en bijplaatsingen kunnen verminderen, waardoor de kosten voor het opruimen en afvoeren, zonder dat hier een betaling van een bezoeker tegenover staat, afnemen.

Acties:

- ⇒ Nader onderzoeken van het aanpassen van de gehele tarievenstructuur, dus zowel de tarieven voor PMD-, GFT- en restafval als de tarieven op de milieustraat. Daarbij ook kijken naar het gratis maken van bepaalde afvalstromen op de milieustraat, mede in het licht van de pilots in de regio.

Bewustwording

Inzage in aantal inworpen en ledigingen

Om onze inwoners bewust te maken van de hoeveelheid afval die zij jaarlijks produceren zou het nuttig kunnen zijn om hen inzage te geven in het aantal inworpen in de ondergrondse containers voor restafval en het aantal ledigingen van hun PMD- en GFT-container. Heuse Service toepassen dus. Ook veelaanbieders die niet bewust veel restafval aanbieden, zouden hiermee geholpen kunnen zijn.

Samen met de Afvalstoffendienst kan worden bekeken of hiertoe mogelijkheden zijn, bijvoorbeeld via de website of de Afvalstoffendienst app.

(Voorlichting over) afvalscheiding en -preventie op scholen

Diverse basisscholen nemen via het Bewaarde Land het onderwerp afval op in hun lespakket. Ook zijn er verschillende initiatieven (geweest) vanuit het d'Oultremontcollege voor (bewustwording over) afvalscheiding en –preventie. Waar mogelijk ondersteunt de gemeente deze initiatieven van harte. Afvaleducatie op scholen kan immers leiden tot een betere bewustwording onder kinderen en jongeren over afvalscheiding en –preventie. Deze kinderen en jongeren kunnen dat vervolgens ook weer doorgeven naar volwassenen. Het is daarom belangrijk om ook scholen te betrekken bij de communicatie over afvalscheiding en –preventie. Scholen hebben echter een volle agenda en ook Corona werkt momenteel belemmerend op de mogelijkheden van (uitbreiding van de) afvaleducatie.

Op verschillende basisscholen wordt het PMD- en GFT-afval, met behulp van gratis door de gemeente verstrekte inzamelmiddelen, gescheiden ingezameld. Het restafval en papier laten deze scholen zelf op eigen kosten inzamelen. De kwaliteit van het afvalaanbod laat soms echter te wensen over, het PMD- en GFT-afval is regelmatig vervuild met restafval. Hier is meer aandacht van zowel gemeente als de betreffende scholen nodig.

Vanuit het d'Oultremontcollege is ook interesse getoond in gescheiden afvalinzameling, met hulp van de gemeente. Zodra de school dit initiatief verder gaat uitrollen, bekijkt de gemeente hoe zij dit zoveel mogelijk kan ondersteunen.

Acties:

- ⇒ Onderzoeken mogelijkheden en kosten van het geven van inzage aan inwoners in het aantal inworpen in de ondergrondse containers voor restafval en het aantal ledigingen van hun PMD- en GFT-container.
- ⇒ Waar mogelijk (nieuwe) initiatieven van scholen op het gebied van afvalscheiding en –preventie ondersteunen.
- ⇒ Hernieuwde aandacht schenken aan afvalscheiding en –preventie op scholen om de kwaliteit van het PMD- en GFT-afval te verbeteren.

Actualiseren gemeentelijke regelgeving

Er geldt een aantal verordeningen en uitvoeringsbesluiten in relatie tot de inzameling van afval, namelijk de Afvalstoffenverordening (vastgesteld 20 december 2016), het Uitvoeringsbesluit afvalstoffen (vastgesteld 4 april 2017) en de Verordening afvalstoffenheffing (jaarlijks opnieuw vastgesteld).

De inzameling van afval, zowel huis-aan-huis als op de milieustraat, verandert met enige regelmaat. Vooral kleine wijzigingen worden niet altijd consequent doorgevoerd in de gemeentelijke regelgeving. Daarnaast zijn er ook landelijke ontwikkelingen in wet- en regelgeving die ertoe leiden dat de model Afvalstoffenverordening periodiek wordt aangepast. De gemeentelijke Afvalstoffenverordening is gebaseerd op deze modelverordening.

Actie:

- ⇒ Het actualiseren van de bepalingen in de Afvalstoffenverordening, het Uitvoeringsbesluit afvalstoffen en de Verordening Afvalstoffenheffing. Hiermee zijn deze beter afgestemd op de landelijke ontwikkelingen en op de praktijk (zowel de huis-aan-huisinzameling als de inzameling op de milieustraat).

Afvalcoach

Het komt regelmatig voor dat inwoners, door bijvoorbeeld het niet (goed) lezen van gemeentelijke informatieverstrekking over afvalscheiding, of door een taalachterstand, hun afval niet op de juiste manier aanbieden. In bepaalde woonwijken kan een taalachterstand ertoe leiden dat het afval verkeerd wordt aangeboden en hierdoor hele afvalvrachten worden afgekeurd. Ook kan dit een oorzaak zijn van bijplaatsingen bij (ondergrondse) afvalcontainers.

Zoals eerder genoemd is het voorstel om bij de inzameling van minicontainers extra voorlopers en BOA-capaciteit in te zetten. Daarnaast kan er voor worden gekozen om met inwoners die ongewenst gedrag vertonen het gesprek aan te gaan, zodat kan worden achterhaald wat de oorzaak is. Dit zal eerder een gedragsverandering teweeg brengen dan beboeten zonder verdere uitleg. Hiervoor maken diverse gemeenten, al dan niet tijdelijk, gebruik van zogenaamde afvalcoaches. Een afvalcoach kan iemand zijn die werkzaam was op het gebied van afval en dus al kennis heeft van het vakgebied. Ook kan een match worden gezocht met mensen 'uit de kaartenbak' bij Baanbrekers. De afvalcoach kan ook worden ingezet bij de gesprekken met nul- en veelaanbieders. De kosten van de inzet van een afvalcoach bedragen ca. € 45.000 tot € 50.000 per jaar (bron: gemeente Oosterhout).

Actie:

- ⇒ Inzetten van een afvalcoach om bewustwording en gedragsverandering bij inwoners te bereiken, vooralsnog voor de periode van één jaar. Na dit jaar wordt geëvalueerd of de hoeveelheid vervuiling en bijplaatsingen is afgenomen en of het zinvol is om de afvalcoach te blijven inzetten.

Afvalpreventie

Een goede afvalscheiding is één ding, maar het voorkomen van afval is natuurlijk altijd nog beter. De gemeente wil dat enerzijds nastreven door bijvoorbeeld producenten aan te spreken op hun belangrijke rol in het voorkomen dat producten in het afvalstadium belanden, of om

producten zoveel mogelijk circulair te maken. Dit doen we via bijvoorbeeld de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Nederlandse Vereniging voor Reinigingsdiensten (NVRD). Initiatieven die deze organisaties ondernemen om producenten aan te spreken op hun verantwoordelijkheid worden zoveel mogelijk gevolgd en gesteund.

Daarnaast is er ook een rol weggelegd voor onze inwoners, de consumenten. Wat niet onnodig of wat minder gekocht wordt, hoeft ook niet weggegooid te worden. Dit zorgt bijvoorbeeld voor minder voedselverspilling en uiteindelijk, als maar genoeg mensen hun koopgedrag aanpassen, tot bewustwording en het nemen van verantwoordelijkheid van producenten. Hoe klein de invloed van consumenten ook is, toch wordt het vergroten van bewustwording bij inwoners over hoe de afvalberg verkleind kan worden, belangrijk geacht.

Acties:

- ⇒ Waar mogelijk haakt de gemeente aan bij initiatieven van bijvoorbeeld VNG en NVRD om producenten te wijzen op hun verantwoordelijkheid om het afvalstadium te voorkomen.
- ⇒ Onze inwoners continu informeren over en wijzen op hun belangrijke bijdrage in het verkleinen van de afvalberg, door onderwerpen als voedselverspilling, tweedehands kopen, repareren van kapotte spullen, etc. aan te snijden.

Landelijke ontwikkelingen, uitgebreide producentenverantwoordelijkheid

Voor een aantal afvalstromen bestaat al uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV). Het gaat hier onder andere om AEEA, autobanden, verpakkingen en batterijen en accu's. UPV betekent dat producenten en importeurs (mede) verantwoordelijk zijn voor het afvalbeheer van de producten die ze op de markt brengen.

Producenten en importeurs worden hierbij verantwoordelijk gesteld om een logistiek systeem op te zetten voor het afvalbeheer en ook om de financiering hiervan te organiseren. Gemeenten krijgen bij UPV alle kosten voor opslag en transport vergoed.

Momenteel zijn de voorbereidingen gaande voor het uitbreiden van deze UPV naar matrassen en textiel. De verwachting is dat de UPV voor matrassen begin 2022 ingaat. De UPV voor textiel gaat naar verwachting in 2023 in.

Beide afvalstromen worden in de gemeente Heusden apart ingezameld en afgevoerd naar verwerkers. Daarvoor zijn overeenkomsten afgesloten met inzamelaars/verwerkers. De invoering van UPV op deze afvalstromen kan invloed hebben op de onderliggende overeenkomsten.

Communicatie

Communicatie is belangrijk om de bewustwording van inwoners over afvalscheiding en – preventie te vergroten. Bewustwording kan worden bereikt door de inzet van afvalcoaches, door het aanspreken of beboeten door BOA's en door algemene communicatie via de gemeentelijke website, de Nu & Morgen, Social mediakanalen van de gemeente en de Afvalstoffendienst app.

De algemene communicatie spitst zich tot op heden voornamelijk toe op actuele ontwikkelingen en seizoensgebonden onderwerpen. Dat is nodig en blijven we daarom voortzetten. Daarnaast is het echter goed om een grotere communicatiecampagne op te zetten, die zich specifiek richt op een aantal belangrijke speerpunten uit dit afvalbeleidsplan, zoals de verbetering van de kwaliteit van afvalstromen (grondstoffen), de aanpak van zwerfafval en illegale afvaldumpingen en bijplaatsingen of afvalpreventie. Op deze manier, met herhaling, wordt meer bewustwording bereikt. De kosten voor het ontwikkelen en uitvoeren van een communicatiecampagne zijn helemaal afhankelijk van hoe een dergelijke campagne wordt ingevuld. De inschatting is dat met een bedrag van ca. € 10.000 per jaar een goede campagne kan worden opgezet. De exacte invulling wordt nog nader bepaald.

Actie:

- ⇒ Ontwikkelen en jaarlijks uitvoeren van een communicatiecampagne, gericht op de speerpunten van dit afvalbeleidsplan.

13. Uitvoeringsprogramma

Actie	Wanneer
Algemeen	
Ieder jaar uitvoeren van afvalsorteeranalyses om inzicht te krijgen en te houden in de kwaliteit van de afvalstromen en om het scheidingspotentieel te bepalen. Kosten ca. € 3.500 per jaar.	Jaarlijks
Inventariseren of nascheiding van het restafval van alle inwoners, in aanvulling op bronscheiding, een geschikte optie kan zijn om de hoeveelheid restafval nog verder te verminderen.	2022 - 2024
PMD-afval	
Uitvoeren van frequente extra controles van aangeboden PMD-minicontainers (twee maal per jaar) en hiervoor extra voorlopers en BOA's in te zetten. Wanneer deze aanpak succesvol is kan ervoor worden gekozen om deze frequentie af te bouwen. Kosten ca. € 18.500.	2022 e.v.
Afwachten resultaten proef gratis verstrekking PMD-zakken bij appartementencomplexen met PMD-verzamelcontainer. Wanneer de vervuiling (fors) afneemt, gratis PMD-zakken verstrekken bij alle hoogbouwlocaties met een verzamelcontainer. Kosten ca. € 6.000 per jaar.	2022 e.v.
Samen met Woonveste ervoor zorgen dat op steeds meer locaties bij appartementencomplexen, te beginnen bij de locaties waar overlast is, de PMD-zakken buiten de inzameldag uit de openbare ruimte verdwijnen.	Doorlopend
GFT-afval	
Uitvoeren van frequente extra controles van aangeboden GFT-minicontainers (twee maal per jaar) en hiervoor extra voorlopers en BOA's in te zetten. Wanneer deze aanpak succesvol is kan ervoor worden gekozen om deze frequentie af te bouwen. Kosten ca. € 18.500.	2022 e.v.
Steeds meer inzetten op inzameling van GFT-afval met biobakjes op hoogbouwlocaties met vaak vervuilde verzamelcontainers.	Doorlopend
Oud papier	
Monitoren of de inzameling van oud papier door verenigingen toekomstbestendig is en zo nee, een andere inzamelwijze vinden.	2022 – 2023
Onderzoeken mogelijkheden en consequenties invoering ja/ja-sticker.	2023 – 2024

Wat	Wanneer
Textiel	
Visuele inspectie uitvoeren van aangetroffen vervuiling in en bij textielcontainers. Aan de hand daarvan meer inzetten op communicatie en handhaving.	Doorlopend
Verpakkingsglas	
Op natuurlijke momenten bekijken of bovengrondse glascontainers kunnen worden vervangen door ondergrondse containers.	Doorlopend
Baby- en incontinentieluiers	
De proef met luiercontainers monitoren en bij succesvol resultaat de luierinzameling in de openbare ruimte definitief invoeren.	2022 – 2023
Restafval	
Een onderzoek naar nulaanbieders opstarten en met deze nulaanbieders het gesprek aangaan, volgens het daartoe ontwikkelde stappenplan en uiteraard met inachtneming van de geldende privacywetgeving.	2022 e.v.
De veelaanbieders van restafval signaleren en vervolgens deze inwoners meer en betere uitleg geven over de afvalinzamelsystematiek, uiteraard met inachtneming van de geldende privacywetgeving.	2022 e.v.
Daar waar nodig of wenselijk nieuwe/extra ondergrondse containers voor restafval plaatsen.	Doorlopend
Milieustraat	
Onderzoeken of het gehele proces van in- en uitwegen en betalen op de milieustraat geautomatiseerd kan verlopen. Hierbij de personele en financiële consequenties in ogenschouw nemen.	2023 – 2024
Het ontwikkelen van een visie op de toekomst van de milieustraat, daarbij rekening houdend met het regionale onderzoek naar meer gemeentelijke samenwerking en het opzetten van circulaire ambachtscentra.	2023 – 2024
Afschaffen contante betalingen op de milieustraat en hierover een duidelijke communicatiecampagne voeren. Kosten ca. € 1.000.	2022
Het mogelijk invoeren van een afsprakensysteem meenemen als onderdeel van de toekomstvisie voor de milieustraat.	2023 – 2024
Zwerfafval, afvalbakken, illegale afvaldumpingen en bijplaatsingen	
Onderzoeken hoe de gewenste aanpak van zwerfafval er na 2022 uit moet zien en welke financiële middelen hiervoor nodig zijn. Wanneer financiële middelen nodig zijn, wordt hierover een separaat voorstel opgesteld.	2022
Het opstellen van een uitvoeringsplan afvalbakkenbeheer inclusief de basis op orde krijgen. Kosten ca. € 2.500 voor het opstellen van het uitvoeringsplan en € 5.000 per jaar om de basis op orde te krijgen.	2022 – 2024

Wat	Wanneer
Zwerfafval, afvalbakken, illegale afvaldumpingen en bijplaatsingen	
Een aantal locaties met wijkcontainers voor afval bij wijze van proef netjes maken, opfleuren met containertuintjes en/of laten beschilderen. Kosten ca. € 5.000.	2022 – 2023
Onderzoeken of afvalcontainers geclusterd kunnen worden in milieuparkjes.	2022 – 2023
Onderzoeken of er mogelijkheden zijn en animo is voor het adopteren van afvalcontainers of milieuparkjes door omwonenden.	2022 – 2023
Onderzoeken wat de mogelijkheden zijn van de inzet van cameratoezicht en, als daar mogelijkheden toe zijn, een proef starten op één locatie.	2023 – 2024
Onderzoeken en invoeren van een nieuw meld- en registratiesysteem voor meldingen over de openbare ruimte, inclusief afval. Indien dit niet (tijdig) mogelijk is, dan een pilot draaien met een systeem specifiek voor afvalmeldingen.	2022
Tarieven	
Nader onderzoeken van het aanpassen van de gehele tarievenstructuur, dus zowel de tarieven voor PMD-, GFT- en restafval als de tarieven op de milieustraat. Daarbij ook kijken naar het gratis maken van bepaalde afvalstromen op de milieustraat, mede in het licht van de pilots in de regio.	2022 – 2023
Bewustwording	
Onderzoeken mogelijkheden en kosten van het geven van inzage aan inwoners in het aantal inworpen in de ondergrondse containers voor restafval en het aantal ledigingen van hun PMD- en GFT-container.	2022 – 2023
Waar mogelijk (nieuwe) initiatieven van scholen op het gebied van afvalscheiding en –preventie ondersteunen.	Doorlopend
Hernieuwde aandacht schenken aan afvalscheiding en –preventie op scholen om de kwaliteit van het PMD- en GFT-afval te verbeteren.	Doorlopend
Actualiseren gemeentelijke regelgeving	
Het actualiseren van de bepalingen in de Afvalstoffenverordening, het Uitvoeringsbesluit afvalstoffen en de Verordening Afvalstoffenheffing. Hiermee zijn deze beter afgestemd op de landelijke ontwikkelingen en op de praktijk (zowel de huis-aan-huisinzameling als de inzameling op de milieustraat).	2022
Afvalcoach	
Inzetten van een afvalcoach om bewustwording en gedragsverandering bij inwoners te bereiken, vooralsnog voor de periode van één jaar. Na dit jaar wordt geëvalueerd of de hoeveelheid vervuiling en bijplaatsingen is afgenomen en of het zinvol is om de afvalcoach te blijven inzetten. Kosten ca. € 45.000 - € 50.000 per jaar.	2023 e.v.

Wat	Wanneer
Afvalpreventie	
Waar mogelijk haakt de gemeente aan bij initiatieven van bijvoorbeeld VNG en NVRD om producenten te wijzen op hun verantwoordelijkheid om het afvalstadium te voorkomen.	Doorlopend
Onze inwoners continu informeren over en wijzen op hun belangrijke bijdrage in het verkleinen van de afvalberg, door onderwerpen als voedselverspilling, tweedehands kopen, repareren van kapotte spullen, etc. aan te snijden.	Doorlopend
Communicatie	
Ontwikkelen en jaarlijks uitvoeren van een communicatiecampagne, gericht op de speerpunten van dit afvalbeleidsplan. Kosten ca. € 10.000 per jaar.	2022 e.v.